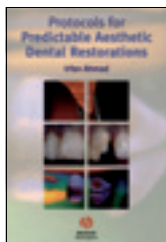

Irfan Ahmad

Protocols for Predictable Aesthetic Dental Restoration

Boken henvender seg til tannleger som er interessert i keramiske restaureringer og estetikk. Den er bygget opp som en lærebok og tar svært grundig for seg alle trinn fra behandlingsplanlegging til sementering. Boken er som en klinisk reise med i alt 10 kapitler, ett for hvert av de essensielle stegene mot en vellykket restaurering.

Hensikten med boken er å gi klinisk kunnskap om hvordan en kan oppnå estetisk gode restaureringer som ikke skiller seg fra naturlige tenner. Selv om hver og en har sin egen måte å gå frem på, er det fint å bli gjort oppmerksom på at det er flere måter å nå målet på. Kapitlene er systematiske, oversiktlige og fulle av detaljer. Hvert kapittel har referanseliste. Det er mange kliniske fotografier av god kvalitet, og det er nyttige tabeller. På slutten av boken finner vi stikkordregister.

På grunn av de oversiktlige kapitlene med mange underavsnitt er det lett å slå opp og finne akkurat det en er interessert i. Å lese her vil nok for mange av oss føre til at vi tenker oss mer om og bruker litt mer tid på detaljene, slik at vi til slutt har gjort vårt beste i hver fase av prosessen.

Første kapittel tar for seg behandlingsplanlegging og vurderinger som skal føre frem til endelig behandling. Oftest vil det som har med estetikk å gjøre, kreve en helt annen tilnærming enn behandling som går ut på f.eks. å fjerne symptomer. Estetikk er subjektivt og krever aktiv deltagelse fra pasienten. Tannlegen må møte utfordringene slik at gjensidig tillit og respekt oppnås.

Kapittel 2 omhandler helse, funksjon og estetikk og hvordan dette er vesentlig for behandlingen. Periodontiets anatomi og individuelle variasjoner, samt okklusjon, artikulasjon, fonetikk, «Det perfekte smil» og «Golden proportions» tas opp.

Kapittel 3 tar for seg valg av helkeramisk materiale. Her kan vi lese om de fysiske og mekaniske egenskapene til

ulike keramer på markedet, fordeler, ulemper og bruksområder. Forfatteren tar stort sett for seg single kroner.

Kapittel 4 handler om farger og lys og skyggers innvirkning. Hensikten er å få hele tannhelseteamet til å oppfatte, bruke og kommunisere om farge i den daglige praksis. Vi kan lese om opplevelse av farge, definisjoner og målinger, fargevalg og hvordan unngå feil.

Kapittel 5 tar for seg fundamentering og intraradikulær støtte. Forfatteren diskuterer retensjonsmuligheter ved oppbygging av ødelagte kroner. For endodontisk behandlede tenner gjennomgås ulike stifttyper grundig.

Kapittel 6 omhandler preparering. Prepareringsgrensens plassering og prepareringens design blir gjennomgått. Det gis retningslinjer for vinklinger og borbruk, og kliniske eksempler viser Procerakroner både i fronten og molarområdet.

Kapittel 7 diskuterer midlertidige restaureringer. Vi leser om forskjellige materials egenskaper som styrke, fargestabilitet og biokompatibilitet. Ved fronttannbroer kan det være aktuelt å lage ulike utgaver for å prøve ut form. Ulike teknikker for fremstilling av provisoriet diskuteres også.

Kapittel 8 tar for seg avtrykkstaking. I tillegg til det vanlige avtrykket av preparerte tenner vil forfatteren gjerne at det skal tas et ekstra avtrykk når gingiva er leget og i normal posisjon. Det er da lettere å teste de estetiske forholdene i cervical- og kontaktområdene. Vi får høre om ulike avtrykksskjeer og materialer for fordeler og ulemper gjennomgås.

Kapittel 9 handler om innprøvningsstadiet. Et viktig stadium for å unngå senere skuffelser og misfornøyde pasienter.

Kapittel 10 tar for seg sementering. Et utall av faktorer gjør at den preparerte tannen ikke nødvendigvis blir hermetisk forseglet fra munnhulens miljø ved sementering av restaureringen. Forfatteren lister opp fordeler og ulemper ved ulike sement.

Boken kan varmt anbefales til interesserte tannleger og kanskje også til studenter i klinikken. Den er i paper-

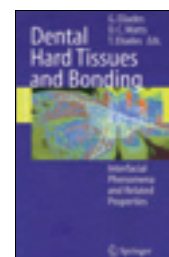
back og er skrevet på lettlest engelsk. Forfatteren kommer fra The Ridgeway Dental Surgery, Middlesex, UK.

Nina Rygh Thoresen

218 sider, 446 illustrasjoner, 19 tabeller.
Oxford: Blackwell Munksgaard; 2006. ISBN
1-4051-1820-2.

George Eliades, David C. Watts og
Theodore Eliades

Dental hard tissues and bonding – interfacial phenomena and related properties

Denne boken representerer langt på vei en fullstendig oversikt over bonding til emalje og til dentin. Boken tar sikte på å beskrive bindingsmekanismene av polymere materialer til tannsubstans, og de anerkjente teknikker og kliniske prosedyrer som nå nyttes. Den gir også en introduksjon til de polymere materialenes kjemi og interaksjonen med tannsubstans. Videre beskriver den noe om dynamikken i polymerisasjonsprosessene av slike materialer og hvilke effekter dette kan ha for materialenes fysiske egenskaper, bindingsstyrken og kavitetkonfigurasjonen. I tillegg vurderes vitenskapelige rapporter, og det presenteres teorier for bonding til tannsubstans. Boken blir derfor vesentlig vitenskapelig i natur. Men den samler mange viktige publikasjoner innenfor bonding og bondingsteori, og er derfor like aktuell som lærebok for studenter som for oppdatering av så vel praktiserende allmenntannleger, spesielt materialinteresserte og forskere.

Flere av bidragsyterne er internasjonalt profilert innenfor bondingforskningen, og dette bidrar også til at boken utgjør en «state of the art»-presentasjon av aktuelle bondingteknikker og teorier. En av redaktørene er tilknyttet kjeveortopedisk avdeling ved universitetet i Thessaloniki, Hellas, og boken har naturlig nok et eget omfattende kapittel om bonding av kjeveortopedisk appa-

ratur til emalje. Andre av bidragsyterne har tilknytning til biomaterialavdelinger, og det resulterer i at den har flere gode og omfattende kapitler om de ulike materialene nyttet ved de forskjellige bondingteknikker. Igjen er andre bidragsytere tilknyttet patologiavdelinger. Boken har derfor også gode kapitler med fotos og beskrivelser av de ultrastrukturelle forhold ved bonding av polymere restaureringsmaterialer til tannsubstans.

Boken er delt i tre større avsnitt; bonding til emalje, bonding til dentin og bonding til cement. Det siste avsnittet, bonding til cement, er interessant nok og er vel et forsømt kapittel i bondingproblematikken. Boken gjør et stort nummer av dette, bonding til cement, men det er vel kanskje ikke det viktigste i og med at den relative forekomst av cement er liten eller at cementen er slitt bort i aktuelle områder for bonding.

Bonding til emalje er et meget nyttig kapittel og en påminnelse om at dette fremdeles er et kritisk og viktig step i bondingprosedyrene. I de seneste år er det fokusert vesentlig på dentinbonding og utfordringene knyttet til dette, og emaljebondingen er nærmest tatt som en selvfølge. Med innføring av «total-etch», selvetsende bonding, «moist bonding», og bonding til preparert/ikke-preparert emalje, vil dette igjen bli utfordringer.

Boken gir en god diskusjon om innføringen av de nyere selv-etsende bonding. Disse representerer forenklede prosedyrer, men ofte benyttes også svakere syrer som nødvendigvis vil gi et mindre uttalt etsrelieff. I tillegg bondes det igjennom «smear-layer». Det er i litteraturen ingen klare indikasjoner på hvilken betydning dette har for langtidsholdbarheten av en bonding, og det er derfor verdt en tanke og diskusjon i boken. I et avsnitt om bindingsstyrken til emalje gis det en god oversikt over forhold som kan påvirke dette, og en sitter igjen med ideer om at emaljebonding fremdeles ikke er en selvfølge, men krever gode rutiner. I avsnittet kommer en kort inn på forbindelsen glassionomercement-baserte materialer til emalje. En har dermed antydning at dette også representerer en type for bonding.

Avsnittet om dentinbonding er naturlig nok det mest interessante, da det er her de fleste utfordringer ligger. Det har gjennom de seneste år vært en

rask utvikling i materialer og prosedyrer, noe boken har fått med. Ulike typer «smear-layer» ved ulike prepareringer blir gjennomgått, og det blir gitt en grundig beskrivelse av hybridlaget. Det er i tillegg gode mikroskopiske bilder som gjør at en forstår dynamikken og utfordringene ved bondingprosessen langt lettere. Igjen gjennomgås de nyere selv-etsende bonding og deres virkningsmekanismer. Bonding klassifiseres nå, som det mest vanlige, etter interaksjonen med tannsubstans og prosedyrene som nyttes, dvs. exit inndelingen i diverse generasjoner. Det kommenteres at nyere bonding er enklere og raskere å nytte, og dermed er sjansen for prosedyrefeil mindre. Men en del undersøkelser antyder også at en får et visst effekttap i bindingen ved bruk av selv-etsende bonding, og som riktig presisert i boken; det eneste kriterium for en bondings kvalitet er dens langtids kliniske holdbarhet.

Boken omhandler kort noe om tekniske/fysiske forhold ved polymeriseringen i tillegg til noe kjemi ved de polymere materialer. Dette er egentlig meget interessant lesning, da det gir ytterligere forståelse for de dynamiske prosesser ved herdingen av de polymere materialer og forhold som kan påvirke en optimal herding og bonding.

Boken er lettlest og med mange gode illustrasjoner. Som innledningsvis nevnt er dette en meget interessant bok da den representerer en enestående og nesten komplett oversikt over de bondingprinsipper og prosedyrer som gjelder per i dag.

Morten Rykke

Berlin: Springer Verlag; 2005.
ISBN 13 978-3-540-23408-1
198 sider, 78 figurer, 26 tabeller.

Palle Holmstrup, redaktør:
Odontologi 2006 – Nordisk odontologisk årbok

I bokens forord vektlegges betydningen av selvstudier i hjemmet. Hensikten med boken er å gi alle nordiske tannleger et felles utgangspunkt for slik faglig oppdatering innenfor et bredt spekter. Her er klinisk og teoretisk stoff i skjønn forening,

samt faglige innspill til tannhelsepolitiske prioriteringer. Noe for enhver smak, med andre ord, i denne årvisse publikasjonen, selv om det også er kapitler man farer lettere over. Og nettopp det redaksjonelle gjør boken forholdsvis lettlest. Hvert av de 15 kapitlene har avsluttende sammenfatning som kan være et godt utgangspunkt for videre fordypning.

De første tre kapitlene tar for seg emnet periodonti, der Bjørn Klinge innledningsvis gir evidensbasert virksomhet et mer praktisk og klinisk innhold enn vi tidvis har sett andre forfattere gjøre. Her settes emner som vevsregenerasjon, antibiotika og bruk av biomateriale inn i en evidensramme, noe som leder til konklusjonen at tilleggsgevinsten til vanlig depurasjon er svakt dokumentert.

Kapittel 2 omhandler laser i periodontittbehandling. Forfatteren Kaj Stolze uttrykker seg med så sarkastiske spissformuleringer at leseren aner konklusjonene lenge før de kommer. Presentasjonen hadde fått større tyngde om forfatteren virket mindre forutinntatt.

Neste kapittel bygger på Torbjørn Jarle Breiviks doktorgrad om psyke og periodontal helse. Dette er teoretisk komplisert stoff, men et ikke desto mindre interessant forsøk på å forklare sammenhenger som enhver erfaren kliniker har ment å observere. Arne Høsten og Nils Jacobsen gir så en oversikt over bivirkninger av tannpasta. Dette er en nyttig gjennomgang av litteraturen på området. Neste tema er protetikk, nærmere bestemt rotstifter. Erfarne danske forfattere gir leseren en grei oversikt uten at det fremkommer mye nytt i 2006.

«Mikroorganismer periapikalt – finnes de?» spør forfatterne Pia Titterud Sunde, Leif Tronstad og Ingar Olsen. Temaet er bakterier og biofilm, og ajourfører leseren i forklaringsmodeller for hvordan bakterier persisterer apikalt. For det gjør de i større grad enn man tidligere trodde, og det er grunn til å tro at dette vil måtte få konsekvenser for våre terapeutiske teknikker på sikt.

I kapittel 7 gir Karin Sjøgren en oppdatering i anbefalt fluorbruk for barn og voksne, hjemme og på klinikken. Lite nytt for kolleger som daglig behandler prioriterte grupper vil jeg tro, men til nytte for tannleger som i mindre grad har oppdatert sine rutiner hva